

Les concepcions de *diasistema* en la lingüística occitanoromànica

Jordi Cassany-Bates¹

¹IES Victoria Kent, Elx

El neologisme *diasistema* fon introduït en 1954 per Uriel Weinreich en la lingüística per a fer referència a un conjunt de sistemes lingüístics –pròpiament, lectes amb poca diversitat interna– parcialment semblants (encara que siguen genèticament llunyans) construït per l’investigador per a comparar-los. Des de llavors, el terme apareix de tant en tant en el discurs dels lingüistes i és conegut en la disciplina. No obstant, és usat i definit pels autors amb diverses concepcions que estan més o menys relacionades amb la definició de Weinreich però que mostren entre si diferències importants.

L’estudi de la manera com múltiples lingüistes usen *diasistema* o teoritzen al respecte (Cassany-Bates 2020, cap. VII) ha revelat particularitats dins de la lingüística occitana i occitanoromànica. Per això, proposem una comunicació on analitzem i comparem què entenen per *diasistema* diversos lingüistes occitans (Bec 1973, 2002; Bèc 1972; Sumien 2006; Teulat 1985) i occitanoromànics (Castellanos 2000; Lamuela 1984, 1987, 1993, 1994, 1995, 2012) que han prestat atenció al terme o concepte, i estudiem les semblances i diferències d’estes concepcions amb l’original de Weinreich (1954) i les d’altres lingüistes destacats en la qüestió (Coseriu 1967, 1980, 1986; Kloss 1978).

Vorem que les múltiples concepcions de *diasistema* existents es poden agrupar en tres conjunts, atenent a tres idees bàsiques que hi subjauen:

- La idea bàsica de **‘conjunt de (geo)lectes’** és compartida per les concepcions de Weinreich i la majoria dels altres teòrics (Coseriu, Kloss, Castellanos i, com a accepció secundària, Lamuela i Sumien). És, a més, la concepció de múltiples altres autors que usen el terme *diasistema* (incloent Sinner en el seu manual de lingüística de les varietats, de 2014), com hem vist en Cassany-Bates (2020, § VII.1.2.).
- La idea bàsica de **‘conjunt de correspondències entre (geo)lectes’** és compartida per la mitat dels teòrics que hem analitzat, concretament per autors occitans (Teulat –substituint *diasistema* pel terme *intersistema*– i Sumien) i occitanoromànics (Lamuela i, com a accepció secundària, Castellanos).

- La idea bàsica de '**sistema lingüístic que engloba els (geo)lectes de la llengua**' sembla exclusiva d'un lingüiste occità (Bèc), qui concep un lecte concret (amb un inventari de fonemes, etc.) però teòric que permetria «derivar» o explicar la variació lectal i, gràcies a això, identificar els (geo)lectes que formarien part d'una llengua per distància (considerada un nivell taxonòmic determinat).

Les tres idees bàsiques es poden integrar en la idea més general de '**conjunt de (geo)lectes parcialment distints i semblants**', que s'ajusta més a la definició de sistema, de la qual són aspectes essencials els elements i llurs relacions.

A més, vorem que tots els autors estudiats associen (o poden associar) el diasistema a un geolecte. Però Bèc, a més, presenta una concepció que recorda, en part, la categorització per prototips que es fa actualment en semàntica.

Per tant, els autors occitans i occitanoromànics han fet aportacions interessants per a definir *diasistema* millor i comprendre l'organització lectal interna dels geolectes.

Referències

- Bec, Pierre (1973). *Manuel pratique d'occitan moderne*. Paris: A. et J. Picard.
- (2002). « Per una dinamica novèla de la lenga de referéncia : dialectalitat de basa e diasistèma occitan ». A: *Per un país...: écrits sur la langue et la littérature occitanes modernes*. Peitieu: Institut d'Études Occitanes de la Vienne, pàg. 351-369.
- Bèc, Pèire (1972). « Per una dinamica novèla de la lenga de referéncia : dialectalitat de basa e diasistèma occitan ». A: *Annales de l'Institut d'Études Occitanes*. 4a 2.6, pàg. 39-61.
- Cassany-Bates, Jordi (2020). « El valencià o català, llengua dins del diasistema occitanoromànic: Fonamentació i revisió ». Tesi doctoral. Universitat de València.
- Castellanos, Carles (2000). *Llengua, dialectes i estandardització*. Barcelona: Octaedro.
- Coseriu, Eugenio (1967). « Lexical structure and the teaching of vocabulary ». A: *Linguistic Theories and their Application*. Ed. de Council for Cultural Co-Operation of the Council of Europe. Strasbourg: Aidela, pàg. 9-90.
- (1980). « “Historische Sprache” und “Dialekt” ». A: *Ergebnisse des Internationalen Symposions “Zur Theorie des Dialekts”(Marburg/Lahn, 5. -10. Sept. 1977)*. Ed. de Joachim Göschel, Pavle Ivic i Kurt Kehr. Wiesbaden: Steiner, pàg. 106-122.
- (1986). *Introducción a la lingüística*. 2a ed. Madrid: Gredos.
- Kloss, Heinz (1978). *Die Entwicklung neuer germanischer Kultursprachen seit 1800*. 2a ed. Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann.
- Lamuela, Xavier (1984). « Fixació i funcionament de la gramàtica normativa i el procés d'estandardització de la llengua catalana ». A: *Problemàtica de la normativa del català. Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa, 1983*. Ed. de M. Teresa Cabré et al. Barcelona: Abadia de Montserrat, pàg. 65-90.
- (1987). *Català, occità, friülà: Llengües subordinades i planificació lingüística*. Barcelona: Quaderns Crema.
- (1993). « Teoria della codificazione linguistica ». Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.
- (1994). *Estandardització i establiment de les llengües*. Barcelona: Edicions 62.
- (1995). « Criteris de codificació i de compleció lingüístiques ». A: *Els Marges*, pàg. 15-30.
- (2012). « La llengua occitana: caracterització i situació actual ». A: *Mot So Razo* 10, pàg. 31-44.
- Sinner, Carsten (2014). *Varietätenlinguistik: eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Sumien, Domergue (2006). *La standardisation pluricentrique de l'occitan*. Turnhout: Brepols.
- Teulat, Rogièr (1985). *Uèi l'occitan*. Institut d'Estudis Occitans.
- Weinreich, Uriel (1954). « Is a Structural Dialectology Possible? » A: *Word* 10 (2-3): *Linguistics Today*. Ed. d'André Martinet i Uriel Weinreich, pàg. 388-400.